

CUMUHHURİYET DÖNEMİ

İKİNCİ YENİ SONRASI
TOPLUMCU ŞİİRİ
1960-1980

GENEL BAKIŞ

1960 sonrasında kimi Şairler
kendilerini "toplumcu" ilan
etmiŐler ve bu bakış açısıyla Şiirler
yazmışlardır.

Toplumcu gerçekçi şairler, Marksist felsefeyi benimsemişler; halkın sorunlarını, acıları, sıkıntılarını anlatan; karamsarlık yerine halka umudu, yaşama direncini aşıl原因an şiirler yazmışlardır.

1960 kuşığı şairleri, 1961 anayasasının sağladığı bir özgürlük ortamı içerisinde, Nâzım Hikmet'in kitaplarının yayımlanmasının serbestleştiği, güncel, düşünsel, siyasal dergilerin yoğun olarak yayımlanabildiği ve gündemi belirlediği bir ortamda, dünyadaki "özgürlük hareketleri"nin etkisi altında biçimlenmişlerdir.

"Yeni Gerçek", "And", "Halkın Dostları",
"Militan" gibi dergiler etrafında toplanan
şairler şiir anlayışlarını ve ideolojilerini bu
dergilerde açıklamaya çalıştılar.

Başlangıçta kendileri de etkilenmekle
birlikte, kapalı, soyut, imgeli İkinci Yeni
şiirini eleştirmişlerdir. Bunda dünyanın
birçok ülkesinde olduğu gibi 60'ların ikinci
yarısından itibaren yaygınlaşan politik
hareketliliğin etkisi vardır.

Marksist felsefeyi benimseyen, toplumcu gerçekçi (sosyalist gerçekçi) bir bakış açısıyla şiirler yazan şairlerden Ataol Behramoğlu, İsmet Özel, Süreyya Berfe ve Özkan Mert, 1969'da Ant dergisinde "Toplumcu Genç Şairler Savaş Açıyor" başlıklı söyleşiyile İkinci Yeni şiirine karşı çıkmış ve toplumcu bir şiir anlayışını savunmuşlardır.

Bu şairlerin anlayışları 70'li yıllara da genel olarak hâkim olmuştur. 70'lerde folklorik öğelere de yönelinmiştir. Şairler daha çok sosyal yaşamı, güncel politikayı konu edinen, yerleşik düzeni yeren, halkın ve işçi sınıfının sorunlarını politik bir bakışla ortaya koymaya çabalayan şiirler yazmışlardır.

İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiir Anlayışının Temsilcileri:
1950'den 1980'e uzanan dönemde;

- Ataol Behramoğlu,
 - İsmet Özel,
- Nihat Behram,
- Refik Durbaş,
- Süreyya Berfe,
- Metin Eloğlu,
- Özdemir Asaf,
 - Can Yücel,
 - Gülten Akın,
- Hasan Hüseyin,
 - Ahmet Oktay,
 - Hilmi Yavuz,
- Cahit Zarifoğlu,
 - Metin Altıok...

gibi şairleri sayabiliriz.

İKİNCİ YENİ SONRASİ TOPLUMCU ŞİİRİNİN ÖZELLİKLERİ:

- Umut ve yarına inanç, direnme ve isyan konuları Şiire hâkimdir.
- Şairler, toplumun sözcüleri gibi Şiirler yazmışlardır.
- İkinci Yeni Şiiri, kapalı bir özellik gösterirken; İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiir açık anlatımıyla dikkat çeker.
- Biçimden çok içeriğe önem vermişler, toplumsal mesajları etkili kılmak için slogan üslubundan yararlanmışlardır.
- İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiiri savunan Őairlerde; 1940 toplumcuları ve Nazım Hikmet, Namık Kemal, Tevfik Fikret ve Mehmet Akif gibi Şairler arasında Şiire toplumsal bir işlev yükleme bakımından ortaklık vardır.

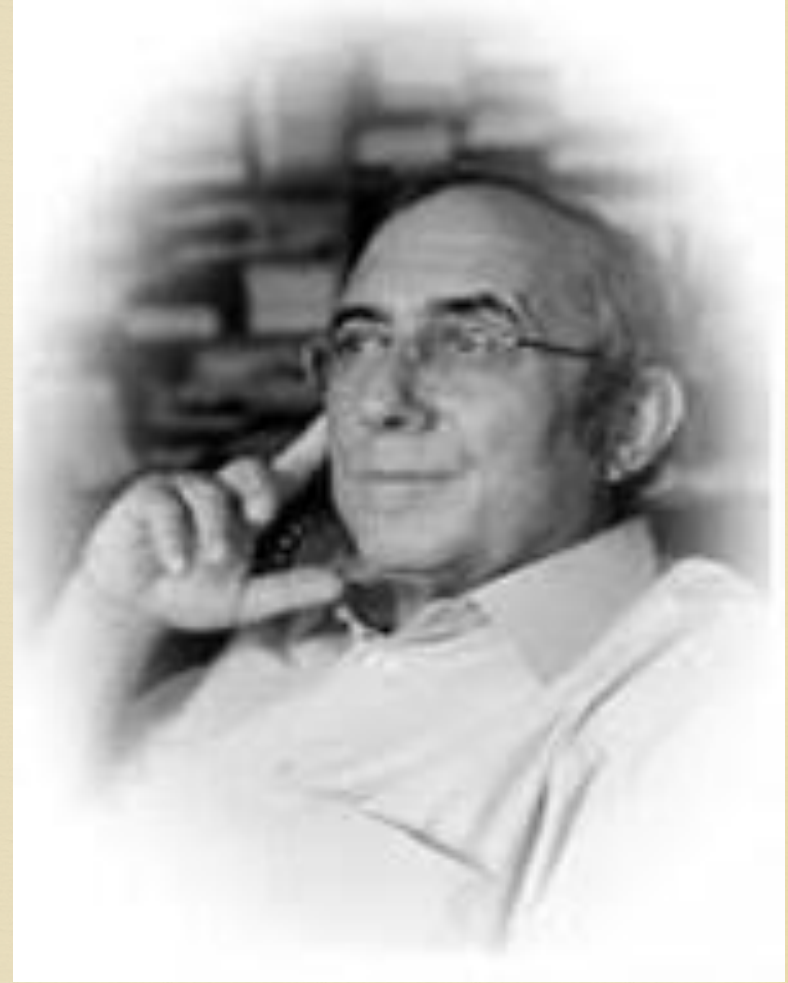
İKİNCİ YENİ SONRASI

TOPLUMCU

ŞİİRİNİN ÖNEMLİ ŞAİRLERİ

ATAOL BEHRAMOĞLU (1942 - ...)

13 Nisan 1942'de İstanbul Çatalca'da doğan sanatçı, İlköğrenimini Kars ve Çankırı'da tamamlamış 1966'da Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirmiştir. Paris'te otel kâtipliği, öğretmenlik gibi görevlerde bulunan sanatçı 1972'de Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Sovyet edebiyatı üzerine incelemeler yapmıştır. Türkiye'ye dönüşünde İstanbul Şehir Tiyatroları'nda dramaturg olarak görev almıştır. 1979'da Türkiye Yazarlar Sendikası'nın genel sekreteri olan Behramoğlu, çeşitli dergilerin kurucusu olduğu gibi, birçok dergide de şiirler yayınlamıştır. Yayınevlerinde de çalışan sanatçı, 12 Eylül harekâtından sonra 1982'de Barış Derneği Davası nedeniyle 10 ay tutuklu kalmıştır.

Fransa'da Türk ve dünya şiiri üstüne verilen seminerlere de katılmıştır. Kendisi halen İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünde Doçent sıfatıyla anabilim dalı başkanlığı görevini yürütmektedir.

Edebi Kişiliği:

- İlk şiirlerinde eylemcileri, sokak kavgalarını anlatan, Marksist-komünist doktrini üzerine aşırı bir toplumsal solculuğa yer veren şair daha sonraları ılımlı bir sol anlayışla haksızlıkları, sömürülenleri, ezilenleri anlatan şiirler yazmıştır.
- 1980 sonrası hapse düştükten sonra daha çok hapishane acılarını ve ailesine duyduğu özlemi dile getirmiştir.
- Şiirlerinde kalbini ve hayatını araştırdığını dile getiren şair, biçim özelliklerini ikinci plana atmış serbest bir anlayış benimsemiştir.

Eserleri:

•Şiir: Bir Ermeni General, Bir Gün Mutlaka, Mustafa Suppi Destanı, Türkiye Üzgün Yurdum Güzel Yurdum, Ne Yağmur Ne Şiirler, Kuşatmada, İyi Bir Yurttaş Aranıyor, Kızıma Mektuplar, Aşk İki Kişiliktir, Bebeklerin Ulusu Yok, Sevgilimsin, Yolculuk, Özlem Cesaret Ve Kavga Şiirleri, Yaşadıklarımın Öğrendiğim Bir Şey Var

•Deneme: Yaşayan Bir Şiir, Şiirin Dili-Ana Dil, Utanıyorum, Kişiliğin: İnsan, İki Ateş Arasında, Mekanik Gözyaşı, Başka Bir Acı, Gerçeklik Duygusu Kaybolmuş

İSTANBUL..

Şiire Yorum Yapın Göğsüme bir İstanbul çiziyorum

Başparmağımla, kelebek biçiminde Çocukmuşum gibi aynanın önünde Yüzümü saçlarımı okşuyorum

Kadıköyden herhangi bir deniz Tenha bir tramvay Şişliden Samatyadan belki Sultanahmetten İncir ağaçları anmsıyorum

Göğsüme bir İstanbul çiziyorum Başparmağımla, kelebek biçiminde Biraz umutsuzum, biraz yorgun işte En çok gözlerimi seviyorum Yazar : ATAOL BEHRAMOĞLU

İSMET ÖZEL (1944-...)

1944 yılında Kayseri’de dünyaya gelen sanatçı, ilk ve orta öğrenimini Kastamonu, Çankırı ve Ankara illerinde tamamlamıştır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesinde okumuş, ancak Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı’ndan mezun olmuştur. Bir zaman Devlet Konservatuarında Fransızca okutmanlığı da yapmış olan İsmet Özel birçok dergi ve gazetede yazılar yayımlamıştır. İlk kitabı “Geceleyin Bir Koşu”yu 1966 yılında, büyük yankılar uyandıran ikinci kitabı “Evet, İsyân”ı ise 1969 yılında da yayımlamıştır. 1975 yılında, sol anlayıştaki düşüncelerini bırakarak büyük bir fikri ve ruhi bir değişim yaşamıştır. Bu tarihten sonra hayatına ve yazınsal yaşamına benimsediği İslami hayatın doğruları ile devam etmiştir. Yazdığı eserlerle ödüller de alan sanatçı halen Çengelköy’deki evinde düşünce ve sanat hayatına devam etmektedir.

Edebi Kişiliği:

- Sosyalist dünya görüşünü terk ederek 1970'li yıllardan itibaren İslamcı bir çizgiyi benimsemiştir.
- İlk şiirlerinde İkinci Yeni grubunun anlayışı etkisinde kalmıştır. Sonraları ise bu şiir anlayışını eleştirerek yazın hayatımız açısından yeni sayılabilecek bir söyleyişle toplumcu şiire yönelmiştir.
- Sosyalist dünya görüşünden İslamcı görüşe geçmiş olsa bile mizacına uygun olarak bütün şiirlerinde bir isyan, öfke, başkaldırı görülebilmektedir.
- İsmet Özel düşüncelerinin iyi bir savunucusu olduğu halde şiirlerini fikirleri doğrultusunda bir silah olarak kullanmamış, sosyalist dünya görüşünü ya da İslami anlayışını bir propaganda aracı gibi şiirlerinde dile getirmemiştir.
- Az şiir yazmaya çalışmış ve mısralarını özenle seçmiştir.
- Kafiye, redif gibi şiirin ahenk unsurlarından yararlanmış ve kelime oyunlarına başvurmuştur.

Eserleri:

•Şiir: Geceleyin Bir Koşu, Evet

İsyân, Cinayetler Kitabı,

Cellâdîma Gülümserken,

Erbain, Bir Yusuf Masalı,

Çatlayacak Kadar Aşk

•Düzyazı: Üç Mesele, Şiir

Okuma Kılavuzu, Zor Zamanda

Konuşmak, Taşları Yemek

Yasak, Sorunca Söyleyen, Cuma

Mektupları, Surat Asmak

Hakkımız, İrtica Elden Gidiyor,

Waldo Sen Neden Burada

Değilsin, Henry Sen Neden

Buradasın (1-2)

İSMAİL ÖZEL

ERBAIN

kırk yılın şiirleri

SÜREYYA BERFE (1943-...)

1943'te İstanbul'da doğan sanatçının asıl adı Süreyya Kanıpak'tır. 1960'ta Çanakkale Lisesini bitirmiş, ardından bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde öğrenim görmüştür.

İstanbul'da yayınevlerinde ve reklam şirketlerinde çalışan Berfe'nin, yazdığı şiirler çok çeşitli dergilerde yayınlanmıştır. Yazı çalışmalarının yanında halen metin yazarlığı yapmaktadır.

EDEBİ KİŞİLİĞİ:

- İkinci Yeni anlayışına yakın şiirlerle şairliğe adım atmış, daha sonraları sosyal içerikli, duygulu, Anadolu kokan şiirler yazmıştır.
- İçinde nükteler barındıran ve kısa cümlelerle oluşturulmuş şiirler kaleme almıştır.
- Çocuk kitapları da kaleme almış olan sanatçı ödüller de kazanmıştır.
- İlk şiirlerini halk türkü ve deyimleri tarzında yazdı. Sonra nesir ile şiir arasında bir denge kurmaya çalıştı.
- Onun şiirleri ile pek çok unsurun ve malzemenin şiirde kullanılabilirdiği görüldü.

ESERLERİ:

- Şiir: Gün Ola, Savrulan, Hayat ile Şiir, Ufkun Dışında, Şiir Çalışmaları, Ruhumun, Nabiga, Kalfa (toplu şiirler)

KEMAL ÖZER (1935-2009)

Yazıları henüz İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenciyken yayımlanmaya başladı. 1960'ta girdiği Cumhuriyet Gazetesinde 1981'e kadar görev yaptı. İlk dönemlerinde İkinci Yeni Hareketi içinde yer aldı. Bunu, ilk üç şiir kitabına yansıttı. Daha sonra toplumcu gerçekçi diye nitelenen bir tarza yöneldi. Eleştirmenlere göre, bu dönemde, gündemdeki toplumsal ve siyasal olayların yanı sıra söz konusu olaylar karşısında insanların duygu, düşünce ve tepkilerine tanıklık etti.

Kemal ÖZER

SON SÖZ YERİNE

*Her biriniz birer andaç
adınızla anılacak bundan sonra
söz vermek için yazılan bu şiirler*

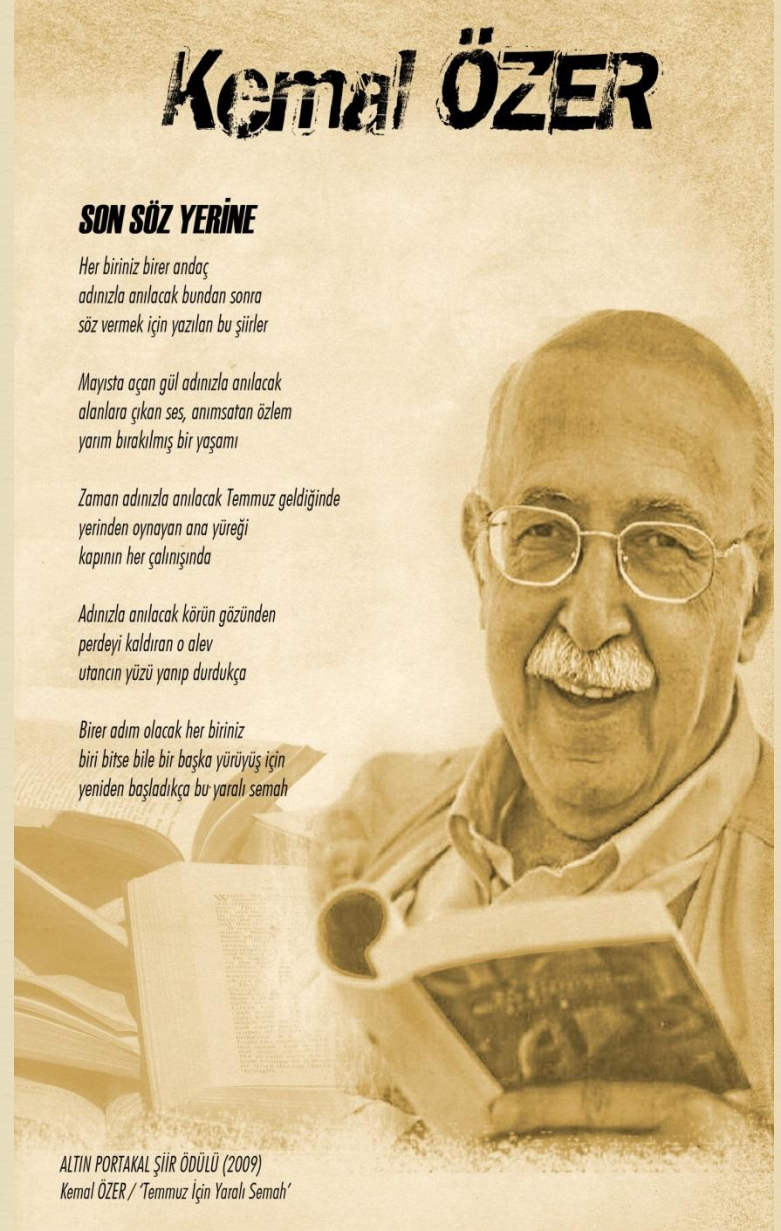
*Mayısta açan gül adınızla anılacak
alanlara çıkan ses, anımsatan özlem
yarım bırakılmış bir yaşamı*

*Zaman adınızla anılacak Temmuz geldiğinde
yerinden oynayan ana yüreği
kapının her çalınışında*

*Adınızla anılacak körün gözünden
perdeyi kaldıran o alev
utancın yüzü yanıp durdukça*

*Birer adım olacak her biriniz
biri bitse bile bir başka yürüyüş için
yeniden başladıkça bu yaralı semah*

ALTIN PORTAKAL ŞİİR ÖDÜLÜ (2009)
Kemal ÖZER / 'Temmuz İçin Yaralı Semah'

Edebi Kişiliği:

- Toplumcu gerçekçi eğilimi 1970-1980 yılları arasında yayımlanan 4 eserine hâkim oldu.
- Bu kitapları izleyen şiirlerinde yeni boyut ve ilgi alanlarına açılım arzusu gözlendi.
- 1983'te yayımlanan Araya Giren Görüntüler'de 12 Eylül dönemine ilişkin tanıklığını sergiledi.
- 1985 tarihli Sınırlamıyor Beni Sevda'da sevda olgusunu toplumsal bakış açısıyla yorumladı.
- 1995'te basılan Oğulları Öldürülen Analar ile bir başka toplumsal soruna, kayıp annelerinin sesine aracılık etti. Onların Sesleriyle Bir Kez Daha kitabıyla da uzun süreli bir baskı döneminin ardından seslerini yeniden yükselten çalışan kesimi aktardı.

Eserleri:

- Şiir: Gül Yordamı, Ölü Bir Yaz, Tutsak Kan, Kavganın Yüreği, Yaşadığımız Günlerin Şiirleri, Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya, Geceye Karşı Söylenmiştir, Kimlikleriniz Lütfen, Araya Giren Görüntüler, Sınırlamıyor Beni Sevda, İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle, Bir Adı Gurbet Oğulları, Öldürülen Analar, Onların Sesleriyle Bir Kez Daha, Sevdalı Buluşma
- Öykü: Baba ile Kız
- Deneme: Umut Edebiyatı Yedi Canlıdır, Acı Şölen, Gün Olur Söze Yazılır, Yaşadığımız Günlerin Yazıları, “Benim Ellerimi Al, Benim Gözlerimi Kullan”, Bendeki Görüntüler, Şiiri Sorgulayan Yazılar
- Anı: İkinci Yeni’den Toplumcu Şiire
- Çocuk Kitapları: Nasrettin Hoca, Tatil Köyünün Çocukları

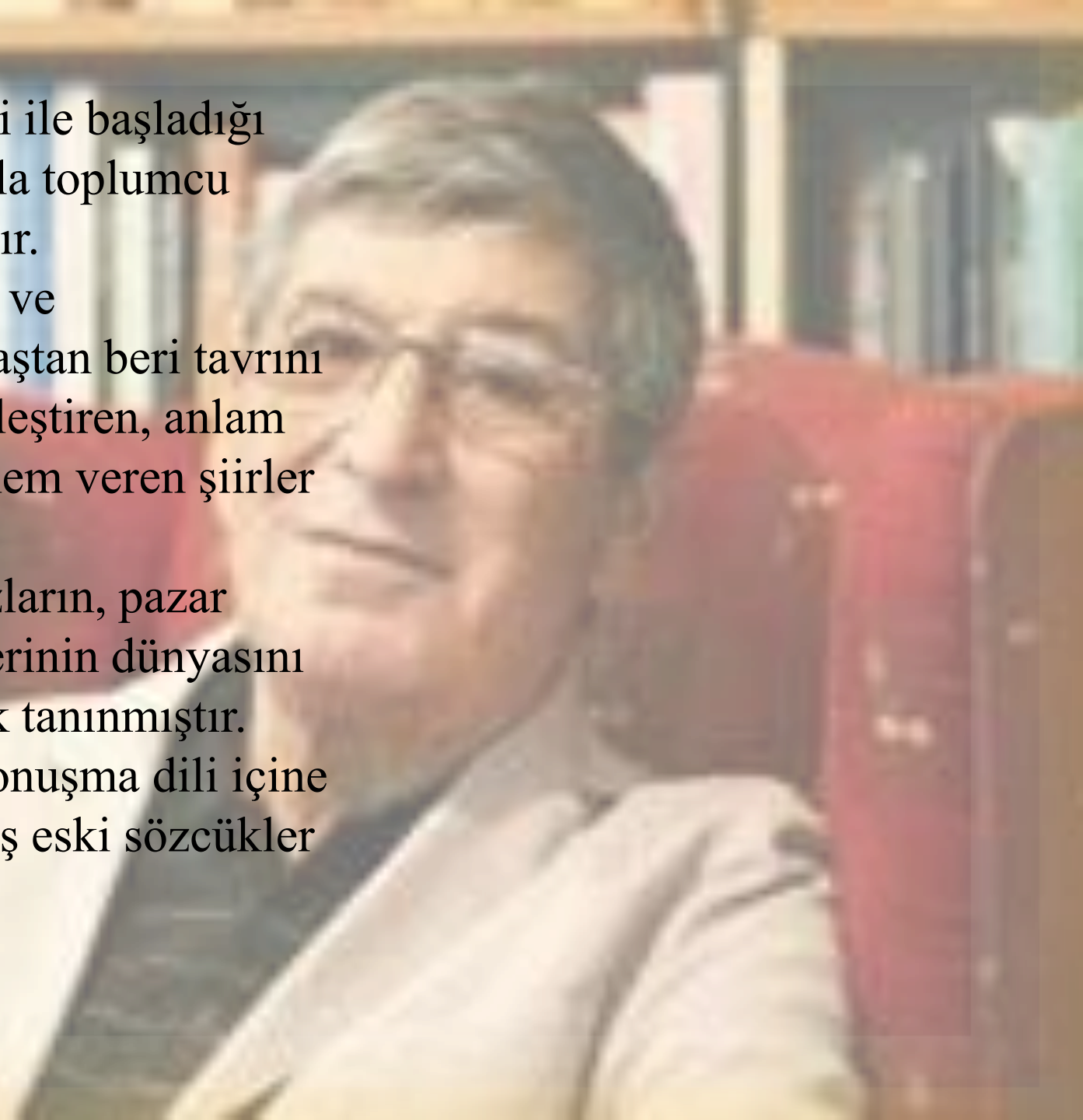
REFİK DURBAŞ (1944-...)

10 Şubat 1944'te Erzurum'un Pasinler ilçesinde doğan sanatçı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini bitirmeden ayrıldı. İlk şiiri İzmir'de Ege Ekspres gazetesinin sanat sayfalarında yayınlandı. Devinim, Gösteri, Sanat Olayı, Soyut, Papirüs gibi dergilerdeki şiirleriyle dikkat çekti. 1971'de ilk şiirlerini Kuş Tufanı adlı şiir kitabında toplayan Refik Durbaş, 1972-1974 yıllarında "Yeni A" dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Gazetelerde sanat sayfaları hazırlayan sanatçı 1992 yılında Cumhuriyet gazetesinden emekli oldu. Sanatçı halen köşe yazarı olarak farklı gazetelerde çalışmalarını sürdürmektedir.

Edebi Kişiliği:

- İkinci Yeni esintisi ile başladığı şiir yaşamı, zamanla toplumcu yönelim kazanmıştır.
- Kendine özgü dili ve benzetmeleriyle, baştan beri tavrını ve varlığını keskinleştiren, anlam kadar biçime de önem veren şiirler yazmıştır.
- Çarşıların, işçi kızların, pazar yerlerinin, çay evlerinin dünyasını yansıtan şair olarak tanınmıştır.
- Şiirinde günlük konuşma dili içine ustaca serpiştirilmiş eski sözcükler de kullanmıştır.

Eserleri:

- Şiir: Kuş Tufanı, Hücremde Ayışığı, Çıracak Aranıyor, Çaylar Şirketten, Nereye Uçar Gökyüzü, Siyah Bir Acıda, Bir Umuttan Bir Sevinçten, Meçhul Bir Aşk, Adresi Uçurum, Geçti mi Geçen Günler, Menzil, Kimse Hatırlamıyor Nereye Uçar Gökyüzü, İki Sevda Arasında Kara Sevda, Tilki Tilki Saat Kaç, Düşler Şairi, İstanbul Hatırası
- Çocuk: Yedi İklim, Dört Bucak, Kırmızı Kanatlı Kartal, Denizler Sincabı

Sevda ne yana düşer usta
Hıran ne yana
Yalnızlık hep bana
Bana mı düşer usta?

Gurbet ne yana düşer usta
Sıla ne yana
Hasret hep bana
Bana mı düşer usta ?

NİHAT BEHRAM (1946-...)

Ataol Behramoğlu'nun kardeşidir ve asıl adı Mustafa Nihat Behramoğlu'dur. Kars'ta doğan sanatçı, İstanbul Haydarpaşa Lisesinden sonra Gazetecilik Yüksek Okulu'nu bitirdi. İlk şiiri 1967'de yayımlandı. 1975'te ağabeyi Ataol Behramoğlu ile birlikte Militan ve 1979'da Yılmaz Güney ile birlikte Güney dergilerini çıkardı. 1972'de çıkardığı ilk şiir kitabı olan Hayatımız Üstüne Şiirler kitabı yasaklandı ve yazdıklarından ötürü 12 Mart döneminde iki yıl tutuklu olarak yattı. Bir süre gazetecilikle uğraştı. hazırladığı bir yazı dizisinden ötürü hakkında birçok dava açıldı. 12 Eylül döneminde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkarıldı. 1996 yılında vatandaşlık haktan geri verildi.

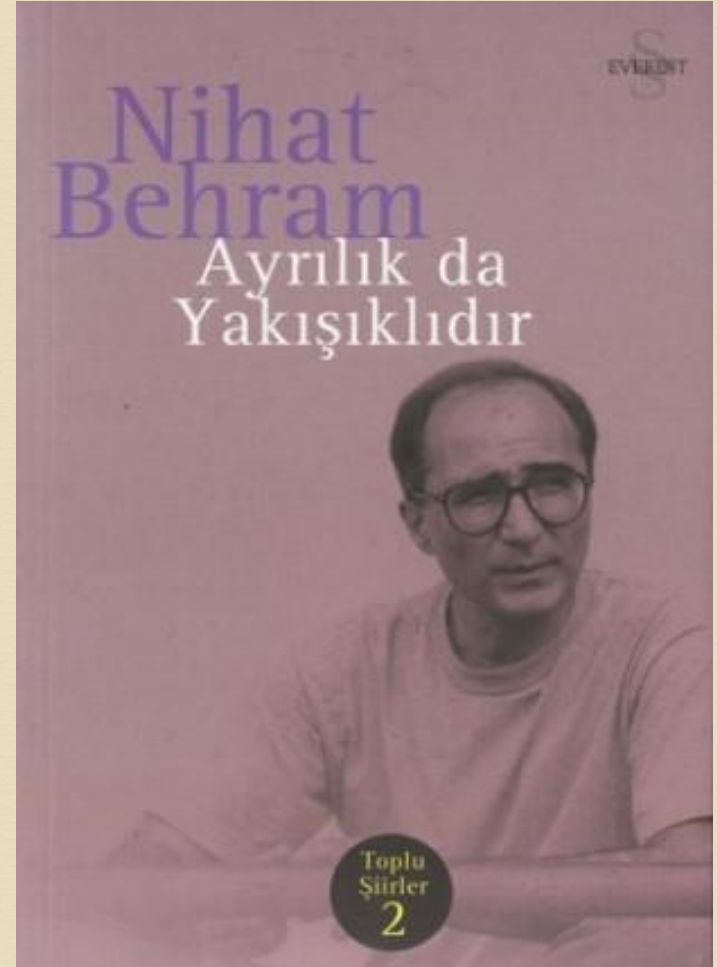

EDEBÎ KİŞİLİĞİ:

- 1960 sonrası toplumcu şiirin ustaları arasında yer alır.
- Şiirlerinde toplumcu bir özün egemen olduğu, kavgacı tavrın öne çıktığı görülür.
- Yaşama sevincini, doğayı ve aşkı, toplumsal bir savaşçı olmanın kaygısıyla bileyip kaynaştırdığı şiirlerinde, toplumsal ve bireysel yaşamı yansıtan duygular bir bütün oluşturmuştur.
- Bugüne değin 12 şiir kitabı yayımlandı.
- Şiirlerinde doğanın yeri ve sözcük dağarcığının zenginliği dikkat çekicidir. “Özlemin Kadar” adlı şiiri özellikle beğeni toplamıştır.
- 12 Mart olaylarını yansıtan bir şair olarak dikkati çeken sanatçı, “Hayatımız Üstüne Şiirler”le adını duyurduktan sonra, şiir yazmayı sürdürmüş, “Yeniden Kendi Şehrim”le günümüze gelmiştir.

Eserleri:

- Şiir: Hayatımız Üstüne Şiirler, Fırtınayla Borayla Denenmiş Arkadaşlıklar, Dövüşe Dövüşe Yürünecek, Hayatı Tutuşturan Acılar, Irmak Boylarında Turaç Seslerinde, Savrulmuş Bir Ömrün Günlerinde, Ay Işığı Yana Yana, Yine de Gülümseyerek, Cenk Çeşitlemeleri, Kundak
- Roman: Gurbet, Lanetli Ömrün Kırlangıçları, Kız Ali
- Çocuk kitabı: Kuyruğu Zilli Tilki, Göğsü Kınalı Serçe
- Anı: Darağacında Üç Fidan , Ser Verip Sır Vermeyen Bir Yiğit, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar

**DINLEDİĞİNİZ İÇİN
TESEKKURLER**

**KARAMURSEL ANADOLU İMAM
HATİP LİSESİ
ZUMRE ÖĞRETMENLERİ
MUSTAFA SEN İSMAİL YAZICI
OSMAN BARAN**

22/06/2016